

خطی اهدائی
کتابخانه
مجلس شورای
اسلامی
۸۰۳

کتابخانه مجلس شورای ملی

کتاب: ضرب المیزان

مؤلف: آقای سید محمد صادق طباطبائی به کتابخانه مجلس شورای ملی

جلد: ۸۰۴ (از کتب) (ص) اهدائی

شماره ثبت کتاب: ۷۷۷۹

تاریخ ثبت: ۱۳۵۸

۱۴۹۵۲

۷۰۳

۳۲/۲

۳۱

۳۱

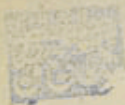
بازرسی شد
۸۸ - ۶

مجلس شورای اسلامی
دفتر اسناد و کتابخانه
تاسیس ۱۳۵۸

مدرسه عالی علمیه خوارزمی
مدرسۀ عالی خوارزمی
مدرسۀ عالی خوارزمی

۸۰۳

۱۲
۱۲

۳
۱۲

۳
۲۶
۱۲
۱

بازرسی شد
۶ - ۳۷

کتابخانه مجلس شورای ملی	
کتاب	خبرنامه کی ب
مؤلف	جلد (۸۰۳) از کتب (خط) اهدائی
آقای سید محمد صادق طاهری به کتابخانه مجلس شورای ملی	
ماره ثبت کتاب	۲۷۷۹۰
شماره ثبت کتاب	۲۱۵۰۸

۱۲۹۳

کتابخانه
مجلس شورای
اسلامی
خطی اهدائی
۸۰۳

حلا

خلاصة الحاسب
شيخ بهائي

Handwritten text in Arabic script, likely a continuation of the manuscript's content, featuring a prominent red initial 'D'.

Handwritten manuscript page from the *Shahnameh*, featuring dense Persian script in a cursive style. The text is written on aged paper with visible vertical fold lines. A prominent red ink heading or initial is visible at the top left.

از این علم است که این امر در هر وقت که خواهد بود

الآنك تحتاج الى الحدود الاثبات و رسم الجدول وهو يطول
 لا فائدة لها

٥	٣	٣	٢	٢	٥	٥	٦	٧
٥	٣	٣	٢	٢	٥	٥	٦	٧
٥	٣	٣	٢	٢	٥	٥	٦	٧
٥	٣	٣	٢	٢	٥	٥	٦	٧
٥	٣	٣	٢	٢	٥	٥	٦	٧
٥	٣	٣	٢	٢	٥	٥	٦	٧
٥	٣	٣	٢	٢	٥	٥	٦	٧
٥	٣	٣	٢	٢	٥	٥	٦	٧
٥	٣	٣	٢	٢	٥	٥	٦	٧
٥	٣	٣	٢	٢	٥	٥	٦	٧

بغير طاء و هذه صورتها و علم ان ميزان
 العدد و يبقى منه بعد اسقاطه تسعة تسعة و اسحق

الجمع و تضعيف موزاني المجموعين و تضعيف ميزان المضعف

واحد ميزان المضعف فان خالف ميزان المضعف فاعمل خطا في تضعيفه

تحت مكان روجا و اصح من نصفه كان فردا و اخطا لكان حصة

مترددا على ما في المرتبة السابقة مكان مضافا غير الواحد كما

وضع له صورة المضعف هكذا

١	٣	٥	٣	١
١	٣	٥	٣	١
١	٣	٥	٣	١
١	٣	٥	٣	١
١	٣	٥	٣	١
١	٣	٥	٣	١
١	٣	٥	٣	١
١	٣	٥	٣	١
١	٣	٥	٣	١
١	٣	٥	٣	١

تدبر من الميزان المداول على هذه الصورة و الاتحان

ميزان المضعف و باخذ ميزان المضعف فان خالف ميزان المضعف

فان عمل خطا في تضعيفه فان خالف ميزان المضعف

تضعفها كما مر و تدبر من الميزان المضعف كل صورة من مجا و منها و تضعف

الباقي تحت الخط اعرض فان لم يكن شيا مضافا او ان تضعف المضعف

منه اخذت اليه واحد من شراته و تضعف منه و سمى الباقي فان

حلت شرته اخذت واحد من مائة و عشرين بالثلاثة عشر

فضعفها من تسعة و عمل بالواحد مائة و عشرين و عمل هكذا

٩	٢	٦	٣
٩	٢	٦	٣
٩	٢	٦	٣
٩	٢	٦	٣
٩	٢	٦	٣
٩	٢	٦	٣
٩	٢	٦	٣
٩	٢	٦	٣
٩	٢	٦	٣
٩	٢	٦	٣

و الاتحان بمقتضى ميزان المضعف من ميزان المضعف منه ان

اكن و الازيل عليه تسعة و تضعف الباقي ان خالف ميزان الباقي

فان عمل خطا في تضعيفه فان خالف ميزان المضعف

ابج دھوز طی کہ لم ن سے فصق پر شرت شخ وض طغ

۲ ع ۲
 ۳ ع ۴
 ۴ ع ۱ ۲ ۵
 ۵ ع ۲۵ ۲۵ ۱۵ ۱۰
 ۶ ع ۲۵ ۲۵ ۲۱ ۱۱ ۱۲
 ۷ ع ۲۱ ۲۱ ۲۱ ۲۱ ۲۱
 ۸ ع ۲۱ ۲۱ ۲۱ ۲۱ ۲۱
 ۹ ع ۲۱ ۲۱ ۲۱ ۲۱ ۲۱

Handwritten Arabic manuscript showing a 10x10 grid of numbers, likely a magic square or a table of arithmetic operations. The grid is filled with Arabic numerals and some cells are highlighted with red ink. To the left of the grid, there are several lines of handwritten Arabic text, including 'هذا هو...' and 'الذي...'.

في ضرب الأعداد الأولى من كل سطر به واما الأعداد من كل سطر
الأعداد التي هي منها وحده ضرب الأعداد في الأعداد وحده ضرب
الجمع مراتب المضروبين وابطال الجميع من ضربين أو أكثر من الأعداد
في ضرب السطر في الأربعة من ضرب الأربعة في ضرب الأربعة في ضرب
والثلاثة مرتبة ثمانية في ضرب الأربعة في ضرب الأربعة في ضرب

عشرين الوفا اذ المراتب خمس واما الثاني والثالث فاجل
المراتب الى المفردات سبع الى الاول فاضرب المفردات بضعها
في بعض وجميع الحدود بالضرر فبقاعد لطيفة تتخرج على استخراج
المراتب فافهم

مضطرر الى ذلك في انفسنا بان الجند المشركه
وقد لو لم يبق في وطنه ارجح ان لو لم يبق في
مصر في انفسنا بان الجند المشركه
مصر في انفسنا بان الجند المشركه

٧
 شريعة قاعده
 فيما بين الخمسة عشر ومطابقه المضر من
 عشرات ومقتضى من الجاصل مضر وفي فضل عشرة على
 المضر وبالأخرى لها ثمانية في تعميم نقصان التمسح
 عشرات ومقتضى من الجاصل مضر وفي فضل عشرة على
 المضر وبالأخرى لها ثمانية في تعميم نقصان التمسح

[illegible][illegible]

١٢
 ١٠
 ٨
 ٦
 ٤
 ٢
 ٠

١٤	١٠	٨	٦	٤	٢	٠
١٠	٨	٦	٤	٢	٠	٠
٨	٦	٤	٢	٠	٠	٠
٦	٤	٢	٠	٠	٠	٠
٤	٢	٠	٠	٠	٠	٠
٢	٠	٠	٠	٠	٠	٠
٠	٠	٠	٠	٠	٠	٠

١٤	١٠	٨	٦	٤	٢	٠
١٠	٨	٦	٤	٢	٠	٠
٨	٦	٤	٢	٠	٠	٠
٦	٤	٢	٠	٠	٠	٠
٤	٢	٠	٠	٠	٠	٠
٢	٠	٠	٠	٠	٠	٠
٠	٠	٠	٠	٠	٠	٠

١٤
 ١٠
 ٨
 ٦
 ٤
 ٢
 ٠

١٢
 ١٠
 ٨
 ٦
 ٤
 ٢
 ٠

١٥
 ١٠
 ٨
 ٦
 ٤
 ٢
 ٠

١٥
 ١٠
 ٨
 ٦
 ٤
 ٢
 ٠

١٥	١٠	٨	٦	٤	٢	٠
١٠	٨	٦	٤	٢	٠	٠
٨	٦	٤	٢	٠	٠	٠
٦	٤	٢	٠	٠	٠	٠
٤	٢	٠	٠	٠	٠	٠
٢	٠	٠	٠	٠	٠	٠
٠	٠	٠	٠	٠	٠	٠

١٥
 ١٠
 ٨
 ٦
 ٤
 ٢
 ٠

١٥
 ١٠
 ٨
 ٦
 ٤
 ٢
 ٠

مقسم الى مقسم عليه في ضرب العمل فيها اطلب
 عدد واحد ضربته في المقسم عليه سادس المقسم او نقص عنه قبل المقسم
 عد فان سادس فامفروض خارج بقسمته وان نقص عنه كذا من قبل المقسم عليه
 فانت لك الالف المقسم عليه فصل المستخرج
 العدد وهو الخارج فان كثرت الاعداد فاسم جد ولا ينقصه
 مرتب المقدم وجهها خلاها والمقسم عليه تحت بحيث في اخره
 ان لم يزد المقسم عليه من محلي دية من المقسم او احاد او اضعاف او اضعاف
 متوالية فطلب اكثر عدد من الاحاد يكن ضربته في واحد من
 المقسم عليه بقصان الحاصل مما يجاوز وما على سائر الجان
 شيئا ضعلا في تحت خط اصل فاذا وجدته ضعته فوق
 محاذي الالف مرتب المقسم عليه علمت به اعرف ثم تنقل المقسم
 الى اخره واما حتى تنهي الامر ان يكون
 اخره سادس او ثلث او غيره او ينقص منها حلقه

١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	١٠
١١	١٢	١٣	١٤	١٥	١٦	١٧	١٨	١٩	٢٠
٢١	٢٢	٢٣	٢٤	٢٥	٢٦	٢٧	٢٨	٢٩	٣٠
٣١	٣٢	٣٣	٣٤	٣٥	٣٦	٣٧	٣٨	٣٩	٤٠
٤١	٤٢	٤٣	٤٤	٤٥	٤٦	٤٧	٤٨	٤٩	٥٠
٥١	٥٢	٥٣	٥٤	٥٥	٥٦	٥٧	٥٨	٥٩	٦٠
٦١	٦٢	٦٣	٦٤	٦٥	٦٦	٦٧	٦٨	٦٩	٧٠
٧١	٧٢	٧٣	٧٤	٧٥	٧٦	٧٧	٧٨	٧٩	٨٠
٨١	٨٢	٨٣	٨٤	٨٥	٨٦	٨٧	٨٨	٨٩	٩٠
٩١	٩٢	٩٣	٩٤	٩٥	٩٦	٩٧	٩٨	٩٩	١٠٠

١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	١٠
١١	١٢	١٣	١٤	١٥	١٦	١٧	١٨	١٩	٢٠
٢١	٢٢	٢٣	٢٤	٢٥	٢٦	٢٧	٢٨	٢٩	٣٠
٣١	٣٢	٣٣	٣٤	٣٥	٣٦	٣٧	٣٨	٣٩	٤٠
٤١	٤٢	٤٣	٤٤	٤٥	٤٦	٤٧	٤٨	٤٩	٥٠
٥١	٥٢	٥٣	٥٤	٥٥	٥٦	٥٧	٥٨	٥٩	٦٠
٦١	٦٢	٦٣	٦٤	٦٥	٦٦	٦٧	٦٨	٦٩	٧٠
٧١	٧٢	٧٣	٧٤	٧٥	٧٦	٧٧	٧٨	٧٩	٨٠
٨١	٨٢	٨٣	٨٤	٨٥	٨٦	٨٧	٨٨	٨٩	٩٠
٩١	٩٢	٩٣	٩٤	٩٥	٩٦	٩٧	٩٨	٩٩	١٠٠

مقسم الى مقسم عليه في ضرب العمل فيها اطلب
 عدد واحد ضربته في المقسم عليه سادس المقسم او نقص عنه قبل المقسم
 عد فان سادس فامفروض خارج بقسمته وان نقص عنه كذا من قبل المقسم عليه
 فانت لك الالف المقسم عليه فصل المستخرج
 العدد وهو الخارج فان كثرت الاعداد فاسم جد ولا ينقصه
 مرتب المقدم وجهها خلاها والمقسم عليه تحت بحيث في اخره
 ان لم يزد المقسم عليه من محلي دية من المقسم او احاد او اضعاف او اضعاف
 متوالية فطلب اكثر عدد من الاحاد يكن ضربته في واحد من
 المقسم عليه بقصان الحاصل مما يجاوز وما على سائر الجان
 شيئا ضعلا في تحت خط اصل فاذا وجدته ضعته فوق
 محاذي الالف مرتب المقسم عليه علمت به اعرف ثم تنقل المقسم
 الى اخره واما حتى تنهي الامر ان يكون
 اخره سادس او ثلث او غيره او ينقص منها حلقه

Handwritten manuscript page featuring a large, complex grid of numbers and text in Persian script. The grid is divided into several sections by red lines, with numbers written in black ink. The text is written in a cursive style, likely from the 17th or 18th century. The page is heavily annotated with marginalia and includes a large, stylized signature or title at the bottom right.

[illegible]

Handwritten manuscript page showing a table with columns and rows of numbers and symbols, likely representing a calendar or astronomical data. The table is divided into sections by vertical lines. The right side of the page contains handwritten text in Arabic script, including the phrase "بسم الله الرحمن الرحيم" (In the name of Allah, the Most Gracious, the Most Merciful) and "الحمد لله" (Praise be to Allah).

۱۷۵۲۹ علی بن ابي ابيد ۵۳ فخرج القسمة بن ابي ابيد
۱۸۴۱۵ من الصحاح واحد شربوا من لبنه خمسين
اذا فرضوا اعدوا هذه الصورة والامتحان بضرب ميزان الخراج
في ميزان المقوم عليه وزيادة ميزان البالي كان على الجاهل
فميزان المجهول ان خالف ميزان المقوم فاعلم خطأ **نقص السائل**
في استخراج الجذر المضروب في نفسه يسمى جذرا في المراتب
يعني يخرج من المراتب في الجذر عند اربعة جهات في نفسه عند اربعة جهات في نفسه

منه فان تباينا ضرب احداهما في الاخر او توافقا فوافقا

في الضرب او تباينا فاكف بالكثر ثم اعتبر الضرب

الثالث عرفت ما عرفت وبذلك انما هو المطلوب

في الضرب الكسور اربعة ضرب الاثنين في الاثنين

في نصف الاربعة للتوافق والاصل في خمسة للتباين

وذلك في الاصل فاكف به وضربه في اربعة للتباين

في ربع الثمانية والحاصل في ثلث التبعة للتوافق

داخله في الحاصل وهو الفان خمسة مائة وثمانون

به وهو المطلوب

فكان منها داخل في غيره نقطة وكثف بالكثير

فاستبدل وفقه واما بالتوافق كذلك ليول الخارج

الى التباين

الى التباين فاضرب بعضهما في بعض والاصل هو المطلوب

ففي المثال تسقط الاثنين في الثلثة والاربعة

في خمسة توافق الثمانية بنصف فاستبدل بها

في خمسة في ثمانية فاسقطه والثمانية توافق

في خمسة في ثمانية والاصل في اربعة

المطلوب

شهر في عدة اشهر والاصل في الايام

فخرج لكسور التي فيها حرف العين بعضهما في بعض

عن ذلك فقال ضرب ايام اسبوعك في ايام

الجمعة

حينئذ يسر بعضهما في بعض فاكف

مخرج	الكسور
١	١
٢	٢
٣	٣
٤	٤
٥	٥
٦	٦
٧	٧
٨	٨
٩	٩
١٠	١٠
١١	١١
١٢	١٢
١٣	١٣
١٤	١٤
١٥	١٥
١٦	١٦
١٧	١٧
١٨	١٨
١٩	١٩
٢٠	٢٠
٢١	٢١
٢٢	٢٢
٢٣	٢٣
٢٤	٢٤
٢٥	٢٥
٢٦	٢٦
٢٧	٢٧
٢٨	٢٨
٢٩	٢٩
٣٠	٣٠

او في صورة الكسر او صورة في الصورة وهو حاصل الاول
ثم يخرج في المخرج وهو حاصل التمام قسم الاول عليه او نسبة
منه فان كان هو المطلوب فاحص من ضرب الاثنين
وصف في ثلثة وثلثة ثمانية وثلث من ضرب اثنين وربع
في خمسة اربعة واحد وسبعة اثمان ومن ضرب ثلثة اربعة
في خمسة سابع نصف وربع سبع **الفصل الرابع** في قسمة الكسور
وهي ثمانية اصناف كما يشهد به المثال ولعل فيها ان تضرب
المقسوم والمقسوم عليه في المخرج المشترك اذ كان مع كل منهما
كسر في المخرج الموجود اذ كان احدهما فقط واسم المقسم
حاصل المقوم على حاصل المقوم عليه او نسبة منه فان كان المقسم
ضربا على ثلثة واحد وثلثة اربعة وما العكس اربعة سابع
فيسر له ثم تقرب من المقسم ثم قسمه على المقسم عليه

في صورة الكسر او صورة في الصورة وهو حاصل الاول
ثم يخرج في المخرج وهو حاصل التمام قسم الاول عليه او نسبة
منه فان كان هو المطلوب فاحص من ضرب الاثنين
وصف في ثلثة وثلثة ثمانية وثلث من ضرب اثنين وربع
في خمسة اربعة واحد وسبعة اثمان ومن ضرب ثلثة اربعة
في خمسة سابع نصف وربع سبع **الفصل الرابع** في قسمة الكسور
وهي ثمانية اصناف كما يشهد به المثال ولعل فيها ان تضرب
المقسوم والمقسوم عليه في المخرج المشترك اذ كان مع كل منهما
كسر في المخرج الموجود اذ كان احدهما فقط واسم المقسم
حاصل المقوم على حاصل المقوم عليه او نسبة منه فان كان المقسم
ضربا على ثلثة واحد وثلثة اربعة وما العكس اربعة سابع
فيسر له ثم تقرب من المقسم ثم قسمه على المقسم عليه

ومن الاثنين على الاثنين اثنان كما يشهد بقسمة لقمة
بأمر عليك استخراج في الامثلة **الفصل الخامس** في استخراج
جزء الكسور اذ كان مع ضرب من ليرج الكسر كسورا ثم كان
الكسر والمخرج منطوقين فبسط الكسر على جذره المخرج او نسبة
منه فبسطت وربع اثنان ونصف وجذا ربع اثنان
وان لم يكن منطوقين ضرب الكسر في المخرج اخذ جذره
الحاصل تقرب منه على المخرج فبسطت ثلثة ونصف
تضرب بثلثة في اثنين وماخذ جذرا حاصل تقرب وثلثة
وخمسة سابع وقسمه على اثنين لمخرج واحد وستة سابع
الفصل السادس في تحويل كسر من مخرج الى مخرج ضرب عدد
الكسر في المخرج لحوال اليه وقسم الحاصل على مخرجه فان كان

في صورة الكسر او صورة في الصورة وهو حاصل الاول
ثم يخرج في المخرج وهو حاصل التمام قسم الاول عليه او نسبة
منه فان كان هو المطلوب فاحص من ضرب الاثنين
وصف في ثلثة وثلثة ثمانية وثلث من ضرب اثنين وربع
في خمسة اربعة واحد وسبعة اثمان ومن ضرب ثلثة اربعة
في خمسة سابع نصف وربع سبع **الفصل الرابع** في قسمة الكسور
وهي ثمانية اصناف كما يشهد به المثال ولعل فيها ان تضرب
المقسوم والمقسوم عليه في المخرج المشترك اذ كان مع كل منهما
كسر في المخرج الموجود اذ كان احدهما فقط واسم المقسم
حاصل المقوم على حاصل المقوم عليه او نسبة منه فان كان المقسم
ضربا على ثلثة واحد وثلثة اربعة وما العكس اربعة سابع
فيسر له ثم تقرب من المقسم ثم قسمه على المقسم عليه

في صورة الكسر او صورة في الصورة وهو حاصل الاول
ثم يخرج في المخرج وهو حاصل التمام قسم الاول عليه او نسبة
منه فان كان هو المطلوب فاحص من ضرب الاثنين
وصف في ثلثة وثلثة ثمانية وثلث من ضرب اثنين وربع
في خمسة اربعة واحد وسبعة اثمان ومن ضرب ثلثة اربعة
في خمسة سابع نصف وربع سبع **الفصل الرابع** في قسمة الكسور
وهي ثمانية اصناف كما يشهد به المثال ولعل فيها ان تضرب
المقسوم والمقسوم عليه في المخرج المشترك اذ كان مع كل منهما
كسر في المخرج الموجود اذ كان احدهما فقط واسم المقسم
حاصل المقوم على حاصل المقوم عليه او نسبة منه فان كان المقسم
ضربا على ثلثة واحد وثلثة اربعة وما العكس اربعة سابع
فيسر له ثم تقرب من المقسم ثم قسمه على المقسم عليه

هو لكسر المظهر من المخرج المحول اليه فلو قيل خمسة سبع
كم ثمانية اربعين على بعض خرج خمسة اثمان خمسة اربع
ثمان فلو قيل كم سدس فاجاب اربعة اسداس كبعض اسداس

الكتاب الثالث في استخراج المحمولات بالاثنية العشر

وہی نسبت اولہا الی ثانیہا کتبۃ الشہا الی رعبہا ودرجہ ہامۃ

مسطحی اطرفین لمسطی او سطوح کما سر هر علیه فاو جهه احدی

فتم مسطح الوسطین: علی الطرف المعلوم او احد الوسطین

مسقطی الطرفین علی الاوسط المعلوم فالجی رجهو لمط والسؤال

ان تعلو بنا لستاد و قد نقصان! ولها عبادت و نحوها في الاول كذا

می نمود و او از نزد علمیه بجمع صائفته مثلاً و بطریق این می اخذ

فخرجوا من مكة في ربيع الأول سنة ١٢١٠ هـ الموافق ١٨٩٥ م. وبلغوا مكة في ربيع الثاني سنة ١٢١٠ هـ الموافق ١٨٩٥ م. وبلغوا مكة في ربيع الثاني سنة ١٢١٠ هـ الموافق ١٨٩٥ م.

عنه

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

اليه اسم الواسطة فيحصل معلوماتك المأخذ

والواسطة والمعلوم وهو ما عطاها الله تعالى بقوله صا كذا ونسبة

الناخذ هو الأول الى الوسطة وهو الثاني كنيته مجهول وهو الأول

الى المعلوم وهو الرابع فخر الماخذ في المعلوم قسم فصل

على الوجه المذكور في المثالين خزان واما البيان

فَكَأَيُّ خَيْرَةٍ ارْطَانِ تَنْتَهَتْ دِرَاهِمِ طَلَانِ مِنْهَا كَيْفَ نَجَّيْتَهُ ارْطَانِ لِمَعْرِ

وَالْثَلَاثَةُ الرَّطَّلَانِ الْمَثْمُنِ الْمُسَوَّلِ عَنْ ثَمْنِ نَجْدَةٍ لِمَقَرَّةٍ

الى السركينة المشتمل الى ثمنين بالمجرب الرابع قسم سطح الوطير

وهو شته على الأول وهو خمسة ولو قيل كم رطلًا بعد جحد بالمجبول

المؤمنين هو الثامن فتم طمطم الطهر فبين و عموشرة على السات

و هو ثلثه من هنا اخذ قوله ضرب اخر السؤال في عريضه و قسم

[illegible]

خطاين مستوفين وان
بقرا جبر مقابلة من ان
و من ان كذا جبر مقابلة من ان
كذلك فضايل من ان مستوفين
من مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين

اصدر عليه و هذا باب عظيم لنفع حفظه **باب السبع**

في استخراج الجداول بحسب الخطاين بقدر المجهول

وتسمى الموضع الاول تصرف فيه حسب السؤال في طابق

فمطلوب وان خطاين في اوله نقصان فهو الخطا الاول ثم بقدر

غيره وهو المضروب في فان خطاين في حصر الخطاين في ثانيا

المضروب الاول في الخطا الثاني وتسمى المخطوط الاول والمضروب

الثاني في الخطا الاول هو المخطوط الثاني في فان كان الخطاين

او نقصين في قسم المضروبين المخطوطين على افضل من الخطاين

وان اختلفا في مجموع المخطوطين على مجموع الخطاين في المجهول فتدبر

اذا رزق عليه في حصر عشرة فان فرضه ثمانية فخطا

الاول ثمانية زائدة او ثمانية فخطا الثاني واحد زائد فخطا

الاول ثمانية زائدة او ثمانية فخطا الثاني واحد زائد فخطا

خطاين مستوفين وان
بقرا جبر مقابلة من ان
و من ان كذا جبر مقابلة من ان
كذلك فضايل من ان مستوفين
من مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين

تسعة والثاني تسعة وثلثون والخارج من قسمه افضل من المخطوط

الافضل من المخطوط خمسة وخمسان وهو المخطوط ولوقبل اي عدد اذا

زيد عليه رتبة وعلى اصل ثلثة اقسامه ونقص من المجمع خمسة واثم

عاد الاول فلو فرضت اربعة خطاين باحد ناقص او ثمانية ثلثة

زائدة وخارج ثمة مجموع المخطوطين على مجموع الخطاين خمسة وهو المطلوب

الباب الخامس في استخراج المجهولات بالعمد لعكس وقدر

بالتقدير والتعكس وهو العمل بعكس ما عطا في المسئلة فان قيل

فكيف اذا نقص او ضرب في قسم او جد فخرج او عكس

فالعكس مبدى من اخر السؤال فيخرج الجواب فلو قيل اربعة واثم

في نفسه و زيد على الصمد اثنان وضعف و زيد على الصمد اثنان

وتسم المجمع على خمسة وضرب الخارج في عشرة فحصر خمسون

خطاين مستوفين وان
بقرا جبر مقابلة من ان
و من ان كذا جبر مقابلة من ان
كذلك فضايل من ان مستوفين
من مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين

خطاين مستوفين وان
بقرا جبر مقابلة من ان
و من ان كذا جبر مقابلة من ان
كذلك فضايل من ان مستوفين
من مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين

خطاين مستوفين وان
بقرا جبر مقابلة من ان
و من ان كذا جبر مقابلة من ان
كذلك فضايل من ان مستوفين
من مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين

خطاين مستوفين وان
بقرا جبر مقابلة من ان
و من ان كذا جبر مقابلة من ان
كذلك فضايل من ان مستوفين
من مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين

خطاين مستوفين وان
بقرا جبر مقابلة من ان
و من ان كذا جبر مقابلة من ان
كذلك فضايل من ان مستوفين
من مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين

خطاين مستوفين وان
بقرا جبر مقابلة من ان
و من ان كذا جبر مقابلة من ان
كذلك فضايل من ان مستوفين
من مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين

خطاين مستوفين وان
بقرا جبر مقابلة من ان
و من ان كذا جبر مقابلة من ان
كذلك فضايل من ان مستوفين
من مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين

خطاين مستوفين وان
بقرا جبر مقابلة من ان
و من ان كذا جبر مقابلة من ان
كذلك فضايل من ان مستوفين
من مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين
خطاين مستوفين و كذا مستوفين

هذه النسخة من نسخة الأصل
مكتوبة في سنة ١٢٠٠
مصر

منحرفات وقد يخصص بعضها باسم كدنى الذئقة والذئقة وقبائل

او کثیرین بربعه فکیر الاضلاع فان تساوت قیّم خست و مستوی و مکرر

والا فخره صلوات ودعوته صلوات وبهذا الى اعيانهم صلوات

واحد عشرة قاعده عشرة وكذا اثنا عشر

هبط به و در او اسیر شد بحکم ذوالاستاد است الشفا فاطمه

طرح ما و الخ جته من داخل الفكرة منصفها من الله و اعظمه

الضغرة او تهر بقات مداويه فكل حب او اسر يا تبا و

باز اینان سبوط و صبر منما محمد گوارا میر تقی میر حسن خطیبها

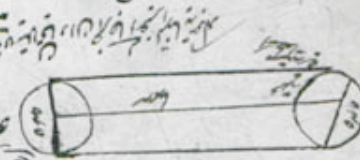
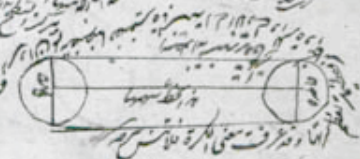
هماسه جگله فی کفر میرالدوره فاطمیه و جماعه عتبات و اولاد

میرزا حسن خان کمالی

البرة وخط صغرى خرقه من جبطنا المصنوعا انما نقطه تحت

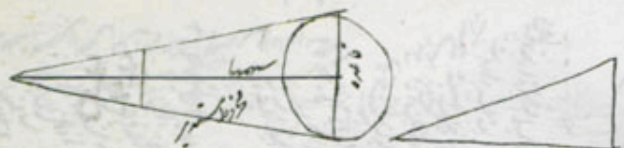
بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن الكريم
موسى عليه السلام

1871

و بعد از خط تحریر از او به نظر

بعض کے قلم سے
حضرت امینہ

... 1000 ...

نظمه وصدر منها بانه كلكه في كل الدوره فخر طوقا مودما
 كان اخطا المصنفين المقتطفه وكرهوا ان يترجموا

ی فاعلته و الاصله فی حق من انما و اللمقطع مسماه وان قطع

از بهای فانیها میسر شود و با ضرر و فساد عده انحراف و الاضطراب

فصله کل منها مضلع مثلها فمذه اکثر الاصلکات

بد الفتن **الفصل الاول** في مناسحة تطوع لمبقة الاملا

المشك فهايم الكراوية يضرب احد الجحيطين بها في نصف الكراوية

فخرجها تضرب العمود المخرج منها على وترها في نصف الوتر أو با

و اما در و انصاف منصفان اینها علی و سر تا کنده که معروف است

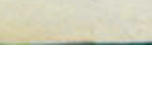
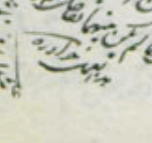
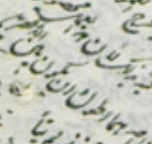
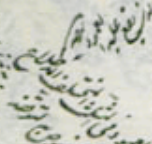
[illegible]

وقام الراوية اذرا ومنصرفا انقص في الحاد ودية العمود

بدر الاطول فاعده وضرب مجموع النضرين في ثلثها ضلوعا

مجلس من فنون
و علم و ادب

_____

من ثمرات
الجنة
التي
تنتهي
في
الجنة
التي
تنتهي
في
الجنة

۱۷۵۵ اقامت حضرت
 محمد زکریا و اجرائی
 حضرت زکریا و اجرائی
 حضرت زکریا و اجرائی
 حضرت زکریا و اجرائی

۱۸۷۵
۲۶
مع سبعه
درین
مقطعه
۱۸۷۵

من كل واحد واحد من الاضلاع
ثلاثة في كل واحد واحد
من كل واحد واحد من الاضلاع
ثلاثة في كل واحد واحد

فمنه في سنة محمد مائة
وخمسة واربون وارب

۱۰
بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

الحاصل عليها نقص الخارج منها فنصف الباقي هو بعد موقع العمود
عن طرف اقصر الاضلاع فاقم من خط الى الزاوية فهو العمود
في نصف القاعدة يحصر مسطحه ومن طرف مسطحه
مربع مربع احد جانبيه في الزاوية فاحصر جواب

و اما المربع فخر احد ضلعه في نفسه و اضلعين في محاور و هو مربع
نصفه نظريه في كل الاضلاع و باقى ذوات الاضلاع يقسم
فمجموع المستويات التي مجموع اضلعها و خاصه الاضلاع
و اما ثمر الاضلاع فله من اثنين فصاعداً من زوجي الاضلاع

من باب نصف نظره في نصف محمد عفا الله عنهما حاصل جواب في نظره
 في باب نصف نظره في نصف محمد عفا الله عنهما حاصل جواب في نظره
 الوصف بين متصفين مقابلين وما عدا ما تقع مثلثات في
 وهو نوعان من بعضهما بطرق كذا ذوات الأربع **النصف الثاني**
 في باب نصف نظره في نصف محمد عفا الله عنهما حاصل جواب في نظره
 في باب نصف نظره في نصف محمد عفا الله عنهما حاصل جواب في نظره

[illegible][illegible][illegible]

بهر سینه فی صفت بقیه اسطوخ اما الدنره فطین طاعی مطیا و صفت
 نصف قطر باقی نصفه اولی من مربع قطر باقی نصفه
 او ضرب ربع اصدها فی قطر اخر او ضرب مربع قطر فی اخر
 و تم محاسبه عدد اربعه عشر و الا ضرب قطر فی ثلثه و جمع

[illegible][illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible]

قطره
برای سال نه به قوت
نوح
برای سال نه به قوت
نوح

او اثنين مختلفين في ضرب احدهما على الآخر جذر المجتمع جواب
 مثالها سطح جذري خمسة مع عشر في جذر العاشر جواب
الامة اذا اردت جمع المكعبات المتوالية من الواحد
 الى مجموع تلك الاعداد المتوالية من الواحد مثالها مكعبات
 الواحد الى ستة بعنا الواحد وعشرين في الاربعة واثني عشر
 جواب **الامة** اذا اردت قسمة جذر عدد على جذر اخر قسم
 احد عددين على الآخر جذر الخارج جواب مثالها جذر ثمانية على
 خمسة وعشرين في جذر الاربعة جواب **الامة** اذا اردت تحصيل

منه في ضرب احدهما على الآخر جذر المجتمع جواب
 مثالها سطح جذري خمسة مع عشر في جذر العاشر جواب
الامة اذا اردت جمع المكعبات المتوالية من الواحد
 الى مجموع تلك الاعداد المتوالية من الواحد مثالها مكعبات
 الواحد الى ستة بعنا الواحد وعشرين في الاربعة واثني عشر
 جواب **الامة** اذا اردت قسمة جذر عدد على جذر اخر قسم
 احد عددين على الآخر جذر الخارج جواب مثالها جذر ثمانية على
 خمسة وعشرين في جذر الاربعة جواب **الامة** اذا اردت تحصيل

عدد تمام وهو يساوي اجزائه اي مجموع الاعداد العاوية
 فاجمع اعداد المتوالية من الواحد على تفاضل فاجمع ان كان الاعداد
 غير الواحد فاضربه في اخرها فالحاصل تمام مثالها جمعنا الواحد
 فالحاصل تمام من مجموع الاعداد العاوية

والاربعة وضربنا سبعة في الاربعة ثمانية وعشرون
 عدد تمام **الامة** اذا اردت تحصيل جذر يكون نسبة
 كسبه معينين الى اخر فاقسم الاول على الثاني فيجذو الخلل
 هو بعدد مثالها مجذور نسبة الى جذر نسبة اخرى
 فاجواب بعد قسمة الاثنى عشر على الاربعة ثمانية ولوقد كنسبة
 عشر الى ثمانية فاجواب واحد وسبعة التسع لان جذره
 واحد ثلث **الامة** كل عدد ضرب في اخر قسم عليه ضرب
 الحاصل في الخارج حصر مساو مرتبة لكن بعدد مثالها ضربنا
 ثمانية في ثلثه في الخارج من قسمتها عليها حصل احد ثمانون
 عشر لتفاضل بين كل عددين مرتبة مساوي حصر حديهما
 في تضارب جذرين مثالها لتفاضل بين عشرة واثني عشر

عشرون جزءا معا عشرة وفاضلها اثنان **الثاني عشر**
 كل عدد ينقسم كل منها على الآخر ضرب واحد الخارج في آخر حاصل
 واحد ابد امثالها الخارج من قسمه الاثنى عشر على ثمانية واحد ونصف
 وبالعكس ثلثان ويطرح واحد **باب العاشر** في مسائل متفرقة
 المختلفة شيخي ومن الطالب **المطلب** استخراج المطلوب **مسألة**
 عدد موقوف وزيد عليه واحد ضرب الحاصل في ثلثه وزيد اثنان ضرب
 مبيع في اربعة وزيد عليه ثلث مبيع خمسة وتعين فبالجبر علنا يجب فاقسمي
 الى اربعة عشرين شيئا ثلثة عشرين عدد واحد خمسة وتعين
 وبعد سقاط مشترك فالاشياء تعدل اثنين وسبعين والاول
 من المفردات وخرج بقسمه ثلثة وهو مخطئ وبخطاين فرضه اثنين فخطا
 باربعة عشرين بقسمه ثمانية واربعين زائده بالمعقول

المطلوب

ستة وتسعون والثاني مائة عشرون فمنا على مجموع الخطاين
 خرج ثلثة وبالحيل نقصنا من خمسة والتعدين ثلثة بقنا العشر الى اثنان
 احد او عشرين على ثلثة ونقصنا من سبعة واحد ونقصنا الباقي
 حصد ثلثة **مسألة** ان قيل قسم عشرة بقسمين يكون الفضل
 بينهما خمسة فبحر بقدر الاقل شيئا فالأشياء خمسة ومجموعها ثمانية
 خمسة يعدل عشرة فاشي بعد المقابلة اثنان ونصف وبالجبر
 فرضنا الاقل ثلثة فخطا الاول واحد نقص ثم اربعة فخطا الثاني
 ثلثة بقسمه ونقصنا من مخطوطين خمسة ومن الخطاين اثنان وبالحيل
 لما كان الفضل بين قسمي كل عدد ضعف الفضل بين بقسمي
 كل منهما فاذا زدت نصف الفضل على نصف سبعة
 ونقصا بقسمه من بقا اثنان ونصف **مسألة** مال زودنا

عجبتی جمعه در اسم و نقصنا من المبلغ ثلثه حفته در اسم
 لم یبق شیئی فی بحر افرض المال شیئا و نقص من شیئی خمس
 شیئی جمعه در اسم ثلثها یعنی رتبه خامس شیئی ثلثه در اسم ثلث
 و انقص من جمعه لم یبق شیئی مع ما عدل و ثلثه و بعد قاطع
 رتبه خامس شیئی تعدل در ما و ثلثین فی قسم واحد و ثلثین عدل
 رتبه خامس شیئی رتبه شان و نصف سیدس و هو المخط و بخطین
 ان فرضنا جمعه فخط الاول شان و ثلث زاید و ثلثین
 فخط الاول فی ثلث خمس ناقص فخط الاول ثلث و الثلث
 رتبه و ثلثان الخارج من جمعه مجموعها علی مجموع الخطین اعلى ثلثین
 و ثلث ثلث خمس ای شان و خمس شان و نصف سیدس
 و بتخلیل خط ثلثه لای بقی بعد القاءها شیئی در و کلیه نقصها

عجبتی جمعه در اسم و نقصنا من المبلغ ثلثه حفته در اسم
 لم یبق شیئی فی بحر افرض المال شیئا و نقص من شیئی خمس
 شیئی جمعه در اسم ثلثها یعنی رتبه خامس شیئی ثلثه در اسم ثلث
 و انقص من جمعه لم یبق شیئی مع ما عدل و ثلثه و بعد قاطع
 رتبه خامس شیئی تعدل در ما و ثلثین فی قسم واحد و ثلثین عدل
 رتبه خامس شیئی رتبه شان و نصف سیدس و هو المخط و بخطین
 ان فرضنا جمعه فخط الاول شان و ثلث زاید و ثلثین
 فخط الاول فی ثلث خمس ناقص فخط الاول ثلث و الثلث
 رتبه و ثلثان الخارج من جمعه مجموعها علی مجموع الخطین اعلى ثلثین
 و ثلث ثلث خمس ای شان و خمس شان و نصف سیدس
 و بتخلیل خط ثلثه لای بقی بعد القاءها شیئی در و کلیه نقصها

لا

لا یتلک المبلغ ثم نقص من المبلغ ثلثه حفته در اسم
 و خمس مزیه حوض از سرفیه اربعه اناب
 یلاؤه احد ما فی یوم و الباقی بزیاوہ یوم مضی کم یستلی فبالا بعه
 التنا سبه لایرب ان الاربع علانی یوم مثل الحوض و نصف
 سبه فانه من کما کنت زمان المطلوب الحوض فاجبول
 احد الوطین فانب واحد الی ثلثین و نصف سیدس
 و خمس خمس و الخمس الی خمس و عشر و نصف سیدس
 و الخمس ای عشر و نصف سیدس و بوجه جزا الاربع کلا
 فی یوم حوضا جمعه و عشر و جزوا مملیه الاول شی عشر
 و مملیه کل جزه فی جزه من الیوم فیمتلی الاول فی ای عشر جزه
 من جمعه و عشر جزه من یوم فان قید و طلق ایضا علی خطه

عجبتی جمعه در اسم و نقصنا من المبلغ ثلثه حفته در اسم
 لم یبق شیئی فی بحر افرض المال شیئا و نقص من شیئی خمس
 شیئی جمعه در اسم ثلثها یعنی رتبه خامس شیئی ثلثه در اسم ثلث
 و انقص من جمعه لم یبق شیئی مع ما عدل و ثلثه و بعد قاطع
 رتبه خامس شیئی تعدل در ما و ثلثین فی قسم واحد و ثلثین عدل
 رتبه خامس شیئی رتبه شان و نصف سیدس و هو المخط و بخطین
 ان فرضنا جمعه فخط الاول شان و ثلث زاید و ثلثین
 فخط الاول فی ثلث خمس ناقص فخط الاول ثلث و الثلث
 رتبه و ثلثان الخارج من جمعه مجموعها علی مجموع الخطین اعلى ثلثین
 و ثلث ثلث خمس ای شان و خمس شان و نصف سیدس
 و بتخلیل خط ثلثه لای بقی بعد القاءها شیئی در و کلیه نقصها

فكانت ثلثة لاجل ثلث فان اخذ الاول منها ورجعا كان مئة شي
 ودرهم وهو الثمن ان اخذ الثاني ما قال كان مئة ثلثة ودرهم
 شي تعدل شيئا ورجعا وبعدها بمقابلة درهمان بعد لان ثلثة اربع
 شي فاني في همان ثلثان مع ثلثة ثلثة المذكورة فان ثلثة
 ودرهم ثلث درهم فادرجت لكونه ركان مع الاول ثمانية مع
 ثلثة وثلثين احد عشر رجعا وهذه مسئلة سبالة ولا سحر اجها
 وبنالها طريق سبليس من بطريق مشهورة هو ان تنقص
 من مئة مخرجي لكسرين واحد ابد يبقى من الدابة ثم ابد
 يبقى مئة مع صها ثم الاخر يبقى مئة الاخر في ثلث تنقص من الال
 عشرة واحد اثم اربعة ثم ثلثة ليبقى كل من المجمولات الثلثة
 مسئلة ثلثة اقداح مخلوة احد ثلثة اربعة اطلال

والله اعلم

والاخر مخرجة خلا و الاخر مئة ماء صبت في انا واحد ورجع
 سبليس ثم ثلث الاقداح منه فكم في كل من كل فاجمع الاول
 الثلثة فاقسم لخاصة على المخرجة فالحاج مائة من المئتين
 المصروبة فيه فاقسم الاربعة في نفسها وبقية مائة
 الاربعة ثمانية تساع طرعا ثم في خمسة كذلك ففيه طر
 ربع خلا ثم في ثلثة كذلك ففيه رطلان ماء و اربعة اربعة ثم
 انصرفت الخمسة في نفسها والاربعة وثلثة وبقية مائة يكون في الحما
 رطلان ثلثة تساع ونصف رطلان و رطلان و رطلان
 ونصف ماء و اربعة خمسة ثم تنقص من ثلثة ثلثة يكون في التساع
 رطلان عسلا و رطلان ونصف خلا و اربعة اربعة اربعة اربعة
 و اربعة ثلثة مسئلة قيس شخص كم مضى من الليل فقال

ما مضى يا وى ربع ما بقى فلم مضى ^{وكنى} كتم فبا جبر فرض انما شيئا
 والباقي اثني عشر الاشياء فلكل الماضى بعدل ثلثة الاشياء
 وبعد جبر ثلث الماضى وربعه بعدل ثلثة فالخارج من ثلث خمسة
 وسبع وهو الساعات الماضية والباقية ثلثة وسبعة
 وبالاربعة المتناسبة جعل الماضى شيئا والباقي ربع ساعات
 لاجد الربع ثلث اشياء يا وى ساعة فاشي الماضى ثلث ساعات
 والكل سبعة فثبته ثلثة الى السبعة كنسبة المجهول الى المسمى
 فاقسم سطح الطرفين على الوسط ليخرج خمسة وسبعة ^{مسئلة}
 ربع مركزه في حوض خارج عن الماء من خمسة اذرع مال ثلث
 طرفه حتى لاقي راسه سطح الماء كان بعده من بطن الماء ^{من الماء} ^{من الماء} ^{من الماء}
 ملاقات راسه ثلثة اذرع كم طول المخرج فبا جبر تقضى الغائب

في الماء

فالخمس عشرة وشي ولا يرب انه بعد الميسر وترقاية جعلها
 عشرة الاذرع والآخر قدر الغائب منه اعني شيئا فخرج
 المخرج اعني خمسة عشر من مالا عشرة اشياء مساو
 لمربعي عشرة وشي اعني ثلثة ومالا لثلاثة عشر وسبع
 اسقاط مشتركين في عشرة اشياء معا وله خمسة وسبعين
 والخارج من ربع سبعة ونصف وهو القدر الغائب
 فالخرج اعني عشرة ذراعا ونصف ولا استخراج منه مسئلة
 طريق اخرى تطلب مع برهينها من كتابنا الكبير وفقنا الله تعالى
 لتمامه ^{خاتمة} قد وقع حكمه التام في هذا الفن مسانعة
 انكاحهم في علمها وجوبوا الى استخراجها انظارهم وتوصلوا الى
 كشف نقابها وبكر حيلة توصلوا بها لكتاوسيلة فما استطاعوا

اليه سبيلا ولا وجدوا عليها مرشداً ووليلاً فهي باقية على عدم
 الاختلال من قديم الزمان تستصعب على سائر الأذمان إلى هذا
 الآن وقد ذكر علماء الفتن بعضها في مصنفاتهم وادور دواشطراً
 منها في مؤلفاتهم تحقيقاً لا شكاً في الفتن على استصحابها
 وإفحاماً لمن يدعي عدم تغير في سيايات تجدز اللجج من التزم
 الجوارح على وعليم منها وحشاً لأصحاب الطبع الوفا وعلى
 صلها وكشف عنها وانا اوردت في هذه الرسالة تسعة منها
 على سبيل الامتزاج قد اتممناهم وقفاً لا انا هم وهي هذه **الاول**
 عشرة مقسومة بقسمين مجزئين اذ ازيد على كل جذرة ضرب
 المجتمع في المجتمع حصل عدد مخصص **الثاني** مجزوران زوئاليه
 عشرة كان للمجتمع جذراً ونقصاً ما منه كان للباقي جذراً قمر

لانه

لزيد عشرة الاجذر ما لزيد ولزيد خمسة الاجذر ما لزيد **الثالث**
 والرابع عدد مكعب قسم بقسمين معينين **الخامس** عشرة مقسومة
 بقسمين اذ قسمنا كلا منهما على الآخر وجعنا الجاهرين كان
 المجتمع **سادساً** اذ ازيد قسماً بعشرة **السادس** ثلث مربعات
 متناسبة مجموعها مربع **السابع** مجزوران اذ ازيد عليه جذره
 ودرهمان او نقص منه جذره ودرهمان كان المجتمع او الباقي
 جذره اذ ازيد علم ايها العزيز لطلب اني قد اوردت لك في هذه
 الرسالة البجيرة بل الجواهر العزيزة من نفايس علمي فرفق من
 احساب المجمع الى الآن في رساله ولاكتاب فاعرف قدرنا
 ولا ترض مهابه ومنعها علم منسألهما ولا ترفقا الا الى
 حريض على ان يكون عليهما دلالة لها لكيف الطبع من الظلال

نشد که یون معلقا للدر فی عنان الکلاب فان کثیرا من
 مطالبها حرری بالصیانه و لکتمان حقیق با استماع اهل
 کثر الزمان فان حفظ حقیقی الیک و ان حفظ علیک
 تمت النسخه شریفه للطبقه المورثه
 بخلاصه بحساب عبون لیه الملک
 الوهاب علی ید اقل العباد
 محمد ابراهیم بن حاجی محمد تقی
 غفر الله له ولوالديه

و حسن البها

والیه

۱۲۶۹ هـ
 فی یوم دوشنبه ۲۹ تم سنه ۱۲۶۹
 صورت تمام پذیرفت

عبدالله و درویش خانبه
 اکبر و درویش خانبه
 اکبر و درویش خانبه
 اکبر و درویش خانبه

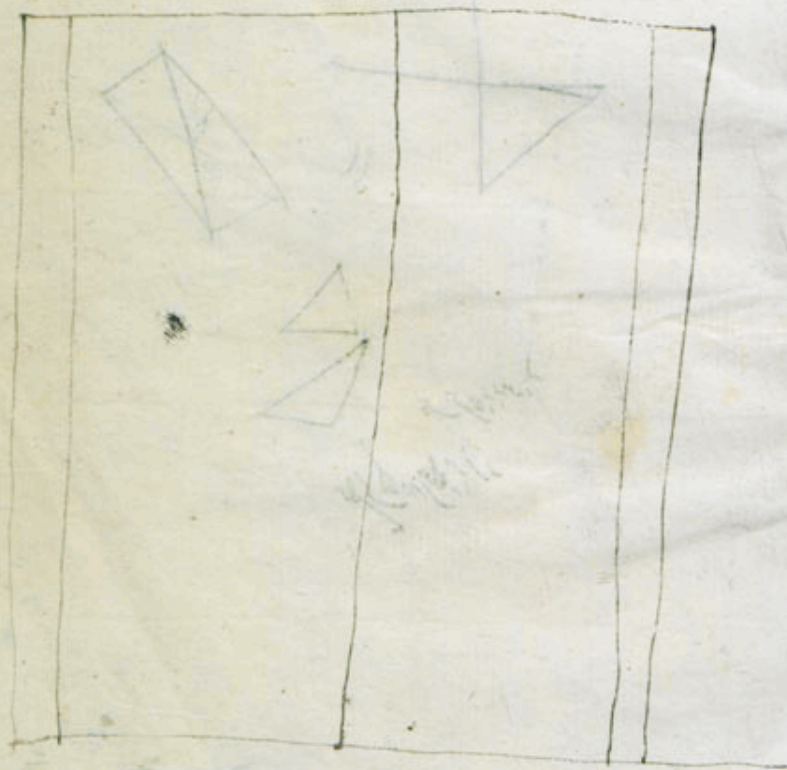

این کتاب در علم هند است که در آن
 به بیان هند و اشیاء و اشیاء
 که در آن است و در آن است
 که در آن است و در آن است
 که در آن است و در آن است
 که در آن است و در آن است

که در آن است و در آن است
 که در آن است و در آن است
 که در آن است و در آن است
 که در آن است و در آن است
 که در آن است و در آن است
 که در آن است و در آن است

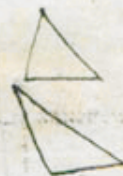
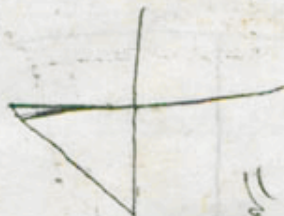
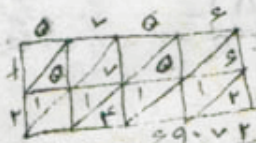
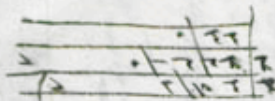
این کتاب در علم هند است که در آن
 به بیان هند و اشیاء و اشیاء
 که در آن است و در آن است
 که در آن است و در آن است
 که در آن است و در آن است
 که در آن است و در آن است

که در آن است و در آن است
 که در آن است و در آن است
 که در آن است و در آن است
 که در آن است و در آن است
 که در آن است و در آن است
 که در آن است و در آن است

1 f

قوله في سنة

مجلسی که در روز شنبه ۱۳۰۲

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۱۱

الحمد لله

10/11/1911

عبدالله بن محمد